

Grundlagsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa

Till social- och hälsovårdsutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa (RP 5/2015 rd): Ärendet har remitterats till grundlagsutskottet för utlåtande. Utlåtandet ska lämnas till social- och hälsovårdsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringssekreterare Pekka Paaermaa, social- och hälsovårdsministeriet
- överinspektör Mia Murtomäki, dataombudsmannens byrå
- professor (emeritus) Teuvo Pohjolainen.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- professor Olli Mäenpää
- professor Veli-Pekka Viljanen
- professor Tomi Voutilainen.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att Folkpensionsanstalten och arbetslöshetskassan trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller erhållande av uppgifter ska ha rätt att få uppgifter av Skatteförvaltningen för att utreda missbruk.

Lagen avses träda i kraft den 1 juli 2015.

Det ingår ingen motivering till lagstiftningsordningen.

Utlåtande GrUU 1/2015 rd

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Bedömning av förslaget

Folkpensionsanstalten och arbetslöshetskassan ska enligt 13 kap. 1 § 4 mom. i lagförslaget trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller erhållande av uppgifter ha rätt att, utöver vad som föreskrivs någon annanstans i lag, avgiftsfritt få sådana uppgifter av Skatteförvaltningen som är nödvändiga för att utreda missbruk av arbetslöshetsförmåner.

Folkpensionsanstaltens och arbetslöshetskassans rätt att få uppgifter bestäms i nuläget enligt 13 kap. 1 § i den gällande lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Enligt den bestämmelsen har Folkpensionsanstalten och arbetslöshetskassan rätt att av statliga myndigheter få sådana uppgifter som är nödvändiga för att avgöra ett ärende som behandlas eller annars för att verkställa uppdrag enligt lagen eller en för Finland bindande överenskommelse om social trygghet. Bestämmelsen kan enligt motiven tolkas så att rätten att få uppgifter endast gäller enskilda fall, men inte omfattar så kallade massöverföringar av uppgifter. I bestämmelsen nämns inte heller utredning av missbruk som grund för att få överlåta uppgifter. Folkpensionsanstaltens och arbetslöshetskassans rätt att få uppgifter om förmånstagares inkomster som massöverföringar av Skatteförvaltningen för att utreda missbruk är enligt motiven således lagstiftningsmässigt oklar.

Förslagets centrala syfte är att klarlägga rättsläget så att den som betalar ut arbetslöshetsförmåner har rätt att av Skatteförvaltningen få uppgifter om förmånstagarnas inkomster som massöverföring. Det är meningen att missbruk av arbetslöshetsförmåner ska utredas i större skala än enskilda fall genom att jämföra utbetalade arbetslöshetsförmåner med de uppgifter om förmånstagarnas inkomster som fås av Skatteförvaltningen.

Det beskrivs inte i propositionen hur massöverföringen av uppgifter ska gå till. Inte heller ingår det längre någon definition av massöverföring eller massöverlåtelse i lagstiftningen om personuppgifter. Enligt en tilläggsutredning från social- och hälsovårdsministeriet avses med massöverföring i detta sammanhang att den som betalar ut arbetslöshetsförmånen definierar en viss grupp förmånstagare i fråga om vilka jämförelsen med Skatteförvaltningens inkomstuppgifter görs. Grunden för avgränsningen kan exempelvis vara att förmånstagaren har fått arbetslöshetsförmån under hela kalenderåret. Uppgifter om en större grupps inkomster kan också lämnas i elektronisk form, men utbetalaren har i så fall inte någon teknisk anslutning till Skatteförvaltningens data.

Förslaget måste granskas med avseende på skyddet för privatliv och personuppgifter i 10 § 1 mom. i grundlagen. Utskottet har i sin bedömning av regleringen av rätten att få och lämna ut uppgifter också fäst avseende bl.a. vid vad och vem rätten att få uppgifter gäller och hur rätten är kopplad till nödvändighetskriteriet. Myndigheternas rätt att få och möjlighet att lämna ut uppgifter kan enligt utskottet gälla "behövliga uppgifter" för ett visst syfte, om lagen ger en uttömmande förteckning över innehållet i uppgifterna. Om innehållet däremot inte anges i form av en förteckning, ska det i lagstiftningen ingå ett krav på att "uppgifterna är nödvändiga" för ett visst syfte (se t.ex. GrUU 10/2014 rd, s. 6, GrUU 19/2012 rd, s. 3—4 och GrUU 62/2010 rd, s. 4).

Folkpensionsanstalten och arbetslöshetskassorna får rätten att få uppgifter för att missbruk av arbetslöshetsförmåner ska förhindras. Med avseende på systemet med grundläggande fri- och rät-

Utlåtande GrUU 1/2015 rd

tigheter anser utskottet att det föreslagna syftet i sig är en godtagbar grund för att begränsa skyddet för privatlivet och personuppgifter till de nämnda aktörerna också i större utsträckning än vid enskilda fall. Enligt motiven gäller rätten Skatteförvaltningens uppgifter om förmånstagarnas inkomster. Men en sådan begränsning av datainnehåll ingår inte i den föreslagna bestämmelsen trots att rätten att få uppgifter där kopplas till kravet på nödvändighet. Därför måste 13 kap. 1 § 4 mom. i lagförslaget ändras så att rätten att få uppgifter antingen kopplas till nödvändighetskravet eller så att datainnehållet preciseras exempelvis enligt förslaget i propositionsmotiven. En sådan ändring är en förutsättning för att lagförslaget ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Som grundlagsutskottet ser saken vore det välgrundat att i ett regleringssammanhang som detta precisera bestämmelsen så att det tydligt framgår att Folkpensionsanstalten och arbetslöshetskassorna med stöd av bestämmelsen endast har rätt att få uppgifter om dem som får arbetslöshetsförmåner liksom att rätten endast gäller uppgifter om deras inkomster. I så fall kan rätten att få uppgifter också anknyta till uppgifter som är nödvändiga för det föreslagna syftet (till exempel "Folkpensionsanstalten och arbetslöshetskassan har trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller erhållande av uppgifter rätt att avgiftsfritt få sådana uppgifter om förmånstagarnas inkomster av Skatteförvaltningen som är nödvändiga för att utreda missbruk av arbetslöshetsförmåner.")

Avslutningsvis

Det ingår ingen motivering till lagstiftningsordningen. Grundlagsutskottet vill betona att propositionen alltid bör innehålla avsnittet "Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning" om lagförslagen innehåller bestämmelser vilkas grundlagsenlighet bör bedömas. De aktuella bestämmelserna om rätt att få uppgifter är typexempel på detta. Vid gränsfall bör avsnittet om lagstiftningsordning snarare ingå i propositionen än utelämnas. Avsnittet om lagstiftningsordning i propositionen ger också riksdagen viktig information som bas för att bedöma om propositionen ska behandlas i grundlagsutskottet (GrUB 2/2001 rd, s. 3—4 och GrUU 57/2006 rd, s. 3; se också Lainkirjoittajan opas, oikeusministeriön julkaisu 37/2013, s. 37—38).

FÖRSLAG TILL BESLUT

Grundlagsutskottet anför

att lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning, om utskottets konstitutionella anmärkningar till 13 kap. 1 § 4 mom. i lagförslaget beaktas på behörigt sätt.

Helsingfors 23.6.2015

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Annika Lapintie vänst
vice ordförande Tapani Tölli cent
medlem Anna-Maja Henriksson sv

Utlåtande GrUU 1/2015 rd

medlem Hannu Hoskonen cent
medlem Antti Häkkänen saml
medlem Ilkka Kantola sd
medlem Kimmo Kivelä saf
medlem Antti Kurvinen cent
medlem Jaana Laitinen-Pesola saml
medlem Leena Meri saf
medlem Ulla Parviainen cent
ersättare Maarit Feldt-Ranta sd
ersättare Mats Löfström sv.

Sekreterare var

utskottsråd Petri Helander.